

Den grimme ællings svanesang

* Hvor mange forældre mener, at deres barn er et særligt, smukt og ganske enestående barn? Alle. Hvad vil forældre gøre for at sikre sig, at det nu også forbliver tilfældet? Mere end meget! Moderne børn er ønskebørn.

Det viser sig tidligt, thi de kunne ikke have været! Allerede på fosterstadiet er barnet udsat for opmærksomhed. Den voksende brug af fosterdiagnostik ved kunstig befrugtning er et eksempel herpå. Den dominerende pædagogik er et andet: Her fokuseres nemlig på det enkelte barns udvikling gennem læring. Lige fra fosterstadiet. Pointen er, at der står samme kraft bag brugen af fosterdiagnostiske anlægstest som bag omsorgen for barnets læring. Kraften hedder selvoptagethed via sit kød og blods særlige udvikling fra fosteranlæg til graven. Og som børn af et samfund bestående af en masse individer besatte af at blive enkelt- og enestående så falder selvoptagetheden os naturligt: Når forældre for eksempel går rundt og mener, at 'Mit barns specielle karakter ikke bliver tilgodeset af denne skole', så er det naturligt, at de er hurtige til at tage barnet ud af skolen. Eller også udbeder de sig en bedre egnet pædagog til at forestå omsorgen for deres yndlings udvikling. Barnet er rigtigt, miljøet forkert, i selv fremføringen æra.

Hvor kender vi denne problematik fra? Fra H.C. Andersens *Den grimme ælling*, hvor ællingen som bekendt bliver til en smuk svane. Ja, på trods af opvæksten i andegården, slår dens naturlige bestemmelse igennem. Og fra Henrik Pontoppidans *Ørneflugt*, hvor det ikke hjælper at have ligget i ørneæg, når man er vokset op i en andegård: Ørnen får luft under vingerne, føler sig som ørn og flyver fra gården. Men må vende næbbet hjemad, da den rammes af hjemfølelsen. Men novellen ender med, at avlskarlen skyder ørnen – på vej hjem – da han forveksler den med en rigtig ørn, en hønserøver.

I dag må vi sige, at H.C. Andersens svane har mere medvind end Pontoppidans ørn. Men vi kan også konstatere, at vi siger fra over for andegårde til svaneæg – og ørneæg. På 'pædagogisk' lyder det sådan her: 'Mit barn skal have det optimale læringsmiljø. Intet mindre.'

Kravet om en særlig indsats for 'mit' barn bliver stadig mere folkeligt. Specialundervisningen var for de få skæve. I dag er den for alle. Derfor vil vi gerne teste og diagnosticere. Vi vil sikre os. Ikke skuffes. Ikke overraskes. Alle evalueringsforanstaltningerne er til for ønske- og designerbarnets skyld – og for økonomiens forstås, ja, og så den nationale ære ikke at forglemme. Mon barnet vil takke

os for anstrengelserne? Højest tvivlsomt. Burde barnet takke os? Næppe.

I *Åndens fænomenologi* fortæller Hegel, at 'knoppen forsvinder, når blomsten åbner sig'. Og blomsten bliver erklæret falsk, når planten af frugten viser sig. Men knoppen, blomsten og frugten er momenter i en organisk enhed. Omvendt med Kierkegaard: I *Philosophiske Smuler* fortæller han os, at vores viden er begrænset. Det gør os fri af nødvendigheden og giver frihed til at overraske. Også os selv. Det sker, når vi griber øjeblikket, tager chancen og tror på sagen. Stik imod forventningen er sagen den, at den nuværende forvaltning af projekt-barnet-i-centrum giver barnet alvorlige problemer med at blive sit eget projekt. De får nemlig kun lov til at være 'på' som selvkredsende. Men for mange er det klaustrofobisk at skulle være sig selv. Være sin egen organiske enhed, fordi man er nogle andres projekt. At få chancen for at blive mere end det savnes.

Vi ved alle, at idéen om den enkeltes læring og kompetenceudvikling er et vilkår. Vi ved også, at tests skal til for at synliggøre den enkeltes potentielle kompetencer. Herom hersker der enighed. Uenigheden melder sig, når det gælder testenes formål. Er de blot til for at sammenligne. Eller for at hjælpe hin enkelte. Det sidste bør være tilfældet. Det bør vel dreje sig om at ville danne en livsduelig og rig personlighed, der kan mere og andet, end tests viser. Omfangslogikken må tematiseres. Engang havde vi henholdsvis psykometriske tests og diagnostiske prøver; nu arbejder vi på diag-nostiske tests. Men i en ny, buldrende evalueringskultur risikerer man at glemme 'det diagnostiske' i iveren efter at stille diagnoser.

At holde skole i læringens tegn må handle om, at der udarbejdes en balancerings- og en afbalanceringsplan for den enkelte elev. Balanceringsplanen udpeger anlæg, der må arbejdes med. Afbalanceringsplanen indstiller erstatningsmuligheder. I overensstemmelse med folkeskoleloven får man herved fremmet et *ikke-u-balanceret personskab* og en *ikke-éndimensioniseret kompetenceudvikling*. Herved fremmer vi udviklingen af rige personer, der kan spille på flere tangenter. Det kræver blot, at professionelle giver barnet og forældrene et 'frikvarter' fra deres trang til kun at være opmærksomme på deres barns 'eneståendeheder'. Hvem ved, måske vil forældre og børn blive glade for at blive lidt fri for kun at være sig selv? Der findes jo andre læringsmiljøer end skoler, hvor man kan dyrke sine talenter. ▲